

“บางช่วงชีวิตของเหงวียนชู”¹: ภาพสะท้อนยุคแห่ง
วิกฤตการณ์ในเวียดนามปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18
ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19

‘A Glimpse on the Life of Nguyễn Du’: A
Reflection of the Age of Crisis from the late
18th Century to the early 19th Century Vietnam

อนันต์ธนา เมธานนท์²

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการสำรวจวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของ
เวียดนามปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่
เกี่ยวข้องกับชีวิตของเหงวียนชู กวีและขุนนางบัณฑิตที่มีชื่อเสียง
ที่สุดผู้หนึ่งของเวียดนาม ถือเป็นบุคคลที่มีชีวิตผ่านช่วงเวลาที่
ยุ่งเหยิงและเป็นวิกฤตการณ์ในเวียดนามหลายเหตุการณ์ ตั้งแต่
ช่วงเวลาราว 2 ทศวรรษก่อนสิ้นราชวงศ์เล ช่วงตระกูลจิงเรือง
อำนาจเหนือจักรพรรดิ เหตุการณ์กบฏเตียนเซินเรื่องอำนาจ
จนสามารถโค่นล้มตระกูลจิงและการล่มสลายของราชวงศ์เล

¹ ชื่อเฉพาะภาษาเวียดนามในบทความนี้ใช้รูปแบบการเขียนให้ใกล้เคียงกับ
ภาษาเวียดนามสำเนียงฮานอย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ราชวงศ์เตยเซินขึ้นสู่อำนาจแทนที่ราชวงศ์เลจนสิ้นอำนาจและเมื่อ
ราชวงศ์เหงวียนขึ้นสู่อำนาจ ปกครองเวียดนามที่เป็นเอกภาพ
เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ชีวิตของเหงวียนซูต้องพลิกผันจาก
การเป็นขุนนางในราชสำนักราชวงศ์เล กลายเป็นผู้ปฏิเสธอำนาจ
ของฝ่ายเตยเซินก่อนกลับเป็นขุนนางในราชวงศ์เหงวียนอีกครั้ง
การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าวิกฤตการณ์ในเวียดนามช่วงนั้นอาจ
ส่งผลกระทบต่อชีวิตของเหงวียนซูและอาจสะท้อนสู่ผลงานวรรณศิลป์ที่มี
ชื่อเสียงทั้งหลายของเขา

คำสำคัญ: เหงวียนซู, ราชวงศ์เล, เวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่
18-19

Abstract

This study is an analytical survey on the history of Vietnam from the late eighteenth century to the early nineteenth century regarding to the life of Nguyễn Du, one of the most famed poets of Vietnam. His life spanned the turbulent, and critical periods in the Vietnamese history; from the decades before the end of the Lê dynasty, the rule of the powerful Trịnh family, the eclipse of the emperor's power, the rise of Tây Sơn

Rebellion and the collapse of the Trịnh rule, the end of the Lê dynasty, the emergence of the Tây Sơn dynasty until its collapse, the rise of the Nguyen dynasty and its rule over the unified Vietnam. These turbulent events affected the life of Nguyễn Du as he abandoned the official position while denying to serve the Tây Sơn, then returning to work for the Nguyễn dynasty. This study suggests that the political crisis in Vietnam at that time might have an impact on the life and the famous works of Nguyễn Du.

Key words: Nguyen Du, Le dynasty, Vietnam in the 18th and 19th Centuries

นำเรื่อง

ค.ศ. 2010 เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองครบรอบ 1,000 ปีของการก่อตั้งกรุงฮานอยหรือทั้งลอง หนึ่งในกิจกรรมเฉลิมฉลองในวาระสำคัญครั้งนั้นคือการจัดเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติขึ้นในเดือนตุลาคม มีภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์การสถาปนาทั้งลองจากเวียดนามเข้าร่วมฉายในเทศกาลภาพยนตร์ดังกล่าวคือเรื่อง

“ลองແ່ງเก๋มสำกา” (Long thành cảm giả ca) หรือ ‘บทเพลงของหญิงติดพันแห่งนครมังกร’ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับบทกวีชื่อเดียวกันของเหงเวียนซู (Nguyễn Du)³ กวีผู้มีชื่อเสียงของเวียดนามในคริสต์ศตวรรษที่ 18 – 19 ซึ่งเป็นผู้ประพันธ์ “เรื่องของเกี้ยว” (Truyện Kiều) หรือ “เรื่องของกิมเวินเกี้ยว” (Kim Vân Kiều truyện) ซึ่งเป็น “นวนิยายร้อยกรอง” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในวรรณกรรมสมัยจาริตของเวียดนาม⁴ ภาพยนตร์เรื่อง “บทเพลงของหญิงติดพันแห่งนครมังกร” นี้ยังได้รับรางวัลในการประกวดทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนั้นยังถือเป็นภาพยนตร์

³ บทกวี “ลองແ่งเก๋มสำกา” (Long thành cảm giả ca) หรือ บทเพลงของหญิงติดพันแห่งนครมังกร เป็นหนึ่งในผลงานรวมบทกวีของเหงเวียนซู ชื่อ “บั๊กแห่งดับหลุก” (Bắc hành tạp lục) หรือ “รวมเรื่องการยาตราสู่แดนเหนือ” ประพันธ์ในระหว่างปี 1813 – 1814

⁴ “เรื่องของเกี้ยว” (Truyện Kiều) หรือ “เรื่องของกิมเวินเกี้ยว” (Kim Vân Kiều truyện) เป็นผลงานนวนิยายที่ประพันธ์เป็นบทร้อยกรอง ด้วยฉันทลักษณ์จาริตจีน-เวียดนาม หรือ “กลอนหลุก-บ๊าด” (lục bát) หรือ กลอนหกและแปดคำ ความยาวกว่า 3,000 บท เดิมชื่อ “เสียงครวญคราใหม่จากดวงใจที่แตกสลาย” (Đoạn Trường Tân Thanh) และมีโครงเรื่องเดิมมาจากวรรณกรรมจีนสมัยราชวงศ์หมิงในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เรื่อง “จินหยุนเฉียว” (金雲翹) หรือ “เรื่องของจิน หยุน เฉียว” เนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตที่พลิกผันของหญิงชื่อเกี้ยว ธิดาขุนนางที่ต้องกลายเป็นนางคณิกา ถือเป็นงานวรรณกรรมสมัยจาริตที่มีชื่อเสียงที่สุดเรื่องหนึ่งของเวียดนาม สันนิษฐานว่าเหงเวียนซูได้อ่านนวนิยายเรื่องนี้เมื่อคราวเป็นราชทูตไปจีน และแต่งเรื่องนี้ขึ้นหลังกลับจากจีนหรือหลัง ค.ศ. 1814

เวียดนามที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในรอบหลายปี (Long thanh, 2011)

บทกวี “ลองแ่งเกมสำกา” เป็นงานนิพนธ์พรรณนาถึงหญิงติดพันในเมืองทังลองหรือฮานอย ซึ่งเหงวียนซุเคยพบเมื่อครั้งเป็นขุนนางใหม่ในราชวงศ์เล (Lê) ต่อมาราว ค.ศ.1813 เหงวียนซุพร้อมคณะราชทูตที่ได้รับการแต่งตั้งให้เดินทางไปถวายเครื่องราชบรรณาการยังราชสำนักชิง เหงวียนซุและคณะได้แวะพักที่เมืองทังลอง วันหนึ่งเหงวียนซุได้พบกับหญิงนักติดพันผู้นั้นอีกครั้ง เป็นเหตุให้เหงวียนซุต้องย้อนรำลึกถึงอดีตเมื่อแรกพบหญิงผู้นั้นเมื่อราว 20 ปีก่อน การได้พบนางอีกครั้งทำให้เหงวียนซุตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของกาลเวลาและตามวัยของนาง มีการเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของนางกับความเปลี่ยนแปลงของนครทังลอง อดีตราชธานีสมัยราชวงศ์เล ที่เปลี่ยนไปสู่ความเสื่อมโทรมตกต่ำ สิ้นสถานะของการเป็นราชธานีอันรุ่งเรืองและมีความสำคัญ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ร้ายแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วง 20 ปี ก่อนหน้า พร้อมการสิ้นอำนาจของราชวงศ์เล และราชวงศ์เตยเซิน (Tây Sơn) (หรือที่รู้จักกันว่า กบฏเตยเซิน)⁵ (Kelly, 2005)

⁵ รู้จักกันในเอกสารทางประวัติศาสตร์ของไทยว่า ‘กบฏไถเซิน’

“ลองแต่งเกมส์ากา” ในฐานะภาพยนตร์ของผู้กำกับ
ด่าวบาเซิน (Đào Bá Sơn) นั้นได้ขยายความเสริมจากเนื้อหาใน
บทกวีต้นฉบับ โดยเพิ่มเติมหรือเน้นไปที่ ‘ภูมิหลัง’ ชีวิตของ
เหงวียนซุในช่วง 20 ปีที่ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงปลายราชวงศ์เล ใน
ราชธานีทั้งลอง นอกเหนือจากให้ภาพรายละเอียดของชีวิตของ
“แม่นางเกม” หญิงติดพิณที่เป็น “ตัวเอก” ของบทกวี ที่สำคัญนั้น
ภาพยนตร์ได้นำเสนอภาพชีวิตของเหงวียนซุ อิงกับบริบทของ
เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงปลายราชวงศ์เล โดยเฉพาะเหตุ
ความวุ่นวายอันเกิดจากกองทหารรักษาพระนครก่อความไม่สงบขึ้น
ในช่วง ค.ศ. 1782-1784 การแสดงอำนาจข่มขู่คุกคามของ
กองทหารรักษาพระนครต่อขุนนางพลเรือนและก่อเหตุกระทบวิถี
ชีวิตของผู้คนในราชธานี นำไปสู่ความปั่นป่วนยุ่งเหยิง แม้ผู้คนต่าง
แค้นเคืองแต่ต้องจำยอมกับสถานการณ์ดังกล่าว ถือเป็นช่วงเวลา
ที่ราชวงศ์เลระส่ำระสายอย่างที่สุดหรือเป็นช่วงปีสุดท้ายก่อนที่
ราชวงศ์เลจะสิ้นสุดลง เหตุการณ์เหล่านี้ยังเป็นช่วงเวลาที่เหงวียนซุ
ต้องหลบหนีความยุ่งเหยิงวุ่นวายออกจากราชธานีไปยังภูมิลำเนา
เดิมและท้ายสุดนั้นภาพยนตร์นำเสนอฉากที่เหงวียนซุกลับมา
ยัง “อดีต” ราชธานีทั้งลองหรือฮานอย เมื่อครั้งเป็นขุนนางราชสำนัก
เหงวียนแล้วจนได้พบกับหญิงติดพิณผู้นั้นอีกครั้ง

หลักฐานชั้นต้นเกี่ยวกับชีวประวัติของเหงวียนซุโดย
ละเอียดนั้นยังมีอย่างจำกัด รายละเอียดบางส่วนปรากฏอยู่ใน

พงศาวดารราชสำนักราชวงศ์เหงวียน เช่น *ได๋นามถึกหลุก* (Đại Nam thực lục) และ *ได๋นามเหลียดเจวี่ยน* (Đại Nam liệt truyện) นอกจากนั้นประวัติของเหงวียนซุยังคงเป็นข้อมูลบอกเล่าหรือจากเอกสารพื้นเมืองที่มีธรรมเนียมการเขียนต่างจากโลกวิชาการตะวันตกเช่น “พงศาวลี” (gia phả) ของตระกูลเหงวียนแห่งหมู่บ้านเตียนเตียน (Tiên Điền) ซึ่งเป็นภูมิลำเนาเดิมของเหงวียนซุ กลายเป็นหลักฐานสำคัญที่ใช้สืบค้นประวัติของเหงวียนซุ (Lộc, 2004)

หลักฐานที่เชื่อถือได้ระบุตรงกันว่าเหงวียนซุ เกิดเมื่อวันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1766 ที่หมู่บ้านรอบนอกราชธานีถังลองหรือกรุงฮานอยในปัจจุบันในครอบครัวขุนนางปัญญาชนผู้มีชีวิตอยู่ในช่วงปลายราชวงศ์เล ที่รู้จักกันว่าเป็นยุคแห่งการฟื้นฟูราชวงศ์เล หรือ “เล จุงฮึง” (Lê trung hưng) ซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 นอกจากนั้นยังมีการอ้างหลักฐานว่าตระกูลของเหงวียนซุนั้นสืบเชื้อสายมาจากเหงวียนจ้าย (Nguyễn Trãi) ปัญญาชนและกวีผู้มีชื่อเสียงมากที่สุดอีกคนหนึ่งซึ่งมีชีวิตอยู่ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 15 หรือช่วงต้นราชวงศ์เล (Lộc, 2004: 297)

เหงวียนซุมิชีวิตอยู่ในสมัยเตยเจิน (ค.ศ. 1788-1802) จนถึงต้นราชวงศ์เหงวียน (Nguyễn) (ค.ศ. 1802-1945) ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาแห่งวิกฤตการณ์และการเปลี่ยนแปลงอำนาจทาง

การเมืองครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์เวียดนาม นอกจากนี้
เหงวียนซุ่นยังเป็นหนึ่งในปัญญาชนจาก “ยุคศักดินา” ที่ได้รับ
การยกย่องจากสังคมเวียดนามมากที่สุดผู้หนึ่งในช่วงรัฐสังคมนิยม
เช่นในเวียดนามเหนือ ระหว่าง ค.ศ. 1954–1975 และหลังการรวม
ประเทศใน ค.ศ. 1975 (Pelly, 2002: 45)

สมัยฟื้นฟูราชวงศ์เล (ค.ศ.1533 – 1789)

คริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นศตวรรษสุดท้ายที่ราชวงศ์เล ที่
ครองอำนาจปกครองเวียดนามมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 ต้อง
สิ้นสุดลงในปี 1788 แม้ราชวงศ์เลเป็นที่ครองอำนาจยาวนานที่สุดใน
ประวัติศาสตร์ของเวียดนาม แต่ราชวงศ์นี้ได้ผ่านช่วงเวลาแห่ง
วิกฤตการณ์ครั้งสำคัญในศตวรรษที่ 1520 เมื่อเกิดความขัดแย้งใน
หมู่ราชินิกุลพระราชวงศ์เลถึงขั้นทำสงครามชิงอำนาจโดยมีสาเหตุ
สำคัญมาจากปัญหาการสืบราชบัลลังก์ (Ricklefs et al., 2010:
105) ความปั่นป่วนยุ่งเหยิงดังกล่าวทำให้อำนาจทางการเมืองตก
ไปสู่ขุนศึกหมากดั่งซุง (Mạc Đăng Dung) จนนำไปสู่การยึด
อำนาจแล้วตั้งตนเป็นจักรพรรดิองค์แรกแห่งราชวงศ์หมาก (Mạc)
ในปี 1528 แต่ราชินิกุลและข้าราชการบางคนได้หลบหนีจาก
ราชธานีทั้งลงไปรวบรวมกำลังไพร่พลและฟื้นฟูสืบทอดราชวงศ์เล
ขึ้นในบริเวณชายแดนลาวในปี 1533 ด้วยการสถาปนาจักรพรรดิเล

จางตง (Lê Trang Tông) ก่อนย้ายราชสำนักไปตั้งมั่นที่เมือง
แทงหวา (Thanh Hóa) ภูมิภาคเดิมของบรรพชนราชวงศ์เล โดย
มีขุนศึกตระกูลเหงวียน (Nguyễn) และตระกูลจิ่ง (Trịnh) ให้การ
ช่วยเหลือระดมไพร่พลแถบนั้นเป็นกำลังในการทำสงคราม
ชิงอำนาจกับฝ่ายราชวงศ์หมากเป็นเวลาราว 70 ปี จนสามารถยึด
ราชธานีทั้งลองกลับมาและฟื้นฟูราชวงศ์เลให้กลับคืนสู่สถานะ
ประมุขสูงสุดแห่งอาณาจักรไตเวียดอีกครั้ง แต่การฟื้นฟูครั้งนั้น
ไม่ได้ทำให้ราชวงศ์เลกลับไปอยู่ในสถานะเหมือนเช่นก่อนหน้าที่
ตระกูลหมักครองอำนาจหรือก่อนปี 1528

หลังการฟื้นฟูราชวงศ์เลขึ้นใหม่ที่ราชธานีทั้งลองในปี
1599 แม้การศึกษาเพื่อฟื้นฟูราชวงศ์เลเป็นผลมาจากการ
ช่วยเหลือของขุนศึกตระกูลเหงวียนที่นำโดยเหงวียนกิม
(Nguyễn Kim) และจิ่งเกียม (Trịnh Kiểm) บุตรเขยผู้มาจาก
ตระกูลจิ่ง แต่ในที่สุดปรากฏว่าอำนาจในการบริหารราชการ
ขุนนางพลเรือนและการบัญชาการทัพทั้งปวงกลับตกอยู่ในอำนาจ
ของแม่ทัพใหญ่จากตระกูลจิ่งทั้งหมด ส่วนจักรพรรดิราชวงศ์เลนั้น
คงสืบราชบัลลังก์เป็นองค์ประมุขของอาณาจักรตามธรรมเนียม
หากแต่ไม่มีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารราชการอีกต่อไป
การสืบราชสมบัติยังต้องอยู่ในการควบคุมชี้แนะของอัครมหา
เสนาบดี ส่วนขุนนางทั้งหลายต้องเข้าประชุมขอราชการและรับ
คำบัญชาจากอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิ่งที่ “จวน” (ผู้) (Phủ) หรือ

ที่ทำการปกครองของอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิ้ง ส่วนบุตรคนโตหรือประมุขตระกูลซึ่งเป็นทายาทผู้สืบตระกูลจึงได้รับการแต่งตั้งเป็น “อัครมหาเสนาบดี” มีฐานันดรเป็น “เวือง” (Vuong) มีฐานันดรเทียบเท่าราชินิกุล ซึ่งในประวัติศาสตร์เวียดนามนิยมเรียกว่า “จ้าว” (Chúa) หรือ เจ้า มีอำนาจในการบริหารราชการและบัญชาการทัพ และสืบทอดตำแหน่งสู่บุตรคนโตเสมือนเป็นราชวงศ์ ถือเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์ของเวียดนามนับแต่ได้เป็นอาณานิคมฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ 10 เป็นต้นมา (Taylor, 2013: 224 – 237)

ขณะที่ตระกูลจิ้งเรืองอำนาจนั้น ทายาทขุนศึกตระกูลเหงวียน คือเหงวียนหว่าง (Nguyễn Hoàng) กลับต้องถูกไล่ออนอำนาจในราชธานีจนต้องไปรับตำแหน่งเป็นข้าหลวงในเขตปกครองชายแดนถ่วนหว่า (Thuận Hóa) ที่อยู่สุดเขตแดนทิศใต้ของอาณาจักรไตเวียดในเขตจังหวัดเถื่อเทียน-เว้ (Thừa Thiên-Huế) ในปัจจุบัน ต่อมาบุตรของเหงวียนหว่าง คือ เหงวียนฟุกเงวียน (Nguyễn Phúc Nguyên) ได้ประกาศไม่ขึ้นต่อการปกครองของอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิ้ง ในปี 1613 พื้นที่ใต้การปกครองของขุนศึกตระกูลเหงวียนกลายเป็นอาณาจักรอิสระ ที่ชาวเวียดนามนิยมเรียกว่า “ต่างจอง” (Đàng Trong) ช่วงเวลานั้นชาวตะวันตกที่เริ่มมาถึงเวียดนามในช่วงเวลานั้นเรียกดินแดนส่วนนี้ว่า “อาณาจักรโคชินจีน” (Cochin China) ส่วนอาณาจักรไตเวียดที่

อยู่ตอนเหนือซึ่งมีศูนย์กลางที่เมืองทังลอง ได้รับการปกครองของ
ราชวงศ์เลและอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิง ชาวตะวันตกเรียกว่า
“อาณาจักรตังเกี๋ย” (Tonkin) หรือ “ต่างประเทศ” (Đàng Ngoài)
ในเอกสารประวัติศาสตร์ของเวียดนามสมัยหลัง ผู้ปกครองใน
อาณาจักรทั้งสองจึงกลายเป็นปรปักษ์และทำสงครามต่อเนื่องจนถึง
ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 สงครามจึงยุติลงโดยไม่มีผลแพ้ชนะ

วิกฤตการณ์ปลายราชวงศ์เล

ค.ศ. 1766 อันเป็นปีที่เหงวียนซุกเกือกำเนิดขึ้น แม่เฒ่าเวียดนาม
จะมีจักรพรรดิเลเหียนตง (Lê Hiến Tông) (ครองราชย์ ค.ศ.
1740–1786) เป็นประมุขแต่อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน
ในราชสำนักเลทั้งหมดอยู่ใต้อำนาจของจิงซวง (Trịnh Doanh)
อัครมหาเสนาบดีผู้ชราและเป็นประมุขของตระกูลจิง แต่ต่อมาใน
ค.ศ. 1767 อัครมหาเสนาบดีจิงซวงก็ถึงแก่กรรม บุตรคือจิงเซิม
(Trịnh Sâm) สืบตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ‘จอมทัพ’ แทนผู้เป็น
บิดา

การขึ้นสู่อำนาจจิงเซิมอาจดูเหมือนเป็นการเริ่มยุคสมัย
แห่งความรุ่งเรืองและเสื่อมถอย แต่อีกด้านหนึ่งนั้นอาจเป็น
การเริ่มต้นยุคแห่งการฟื้นฟูบ้านเมืองในทัศนะของเหล่าปัญญาชน

ชั้นสูงหรือขุนนางราชบัณฑิตทั้งหลายที่มีโอกาสเข้าทำหน้าที่ในการบริหารราชการและจัดการสังคมให้เป็นไปตามแนวอุดมคติของบรรดาปรมาจารย์จีนยุคบรรพกาลที่พวกเขายกย่องเป็นแบบอย่างช่วงเวลานั้นถือเป็น “ยุคทอง” ในประวัติศาสตร์เวียดนามครั้งหนึ่ง (CM II, 1998: 680 - 681)

ตระกูลเหงวียนของเหงวียนซุ้นมีสมาชิกเป็นขุนนางตำแหน่งสำคัญช่วงเวลานั้นเช่น ในค.ศ. 1772 เมื่อเหงวียนซุ้นยังมีอายุเพียง 8 ปี เหงวียนเหงี่ยม (Nguyễn Nghiễm) บิดาของเหงวียนซุ เป็นแม่ทัพคนสำคัญรับราชการกับราชสำนักเล ต่อมายังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอำมาตย์คนสำคัญประจำสำนักปกครองของอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิ่ง ถือได้ว่าบิดาของเหงวียนซุเป็นผู้ใกล้ชิดจิ่งเซิม อัครมหาเสนาบดีจิ่งเซิมมีบัญชาให้เหงวียนเหงี่ยมร่วมนำทัพลงสู่ภาคใต้เพื่อยึดเมืองฝูซวน (Phú Xuân) หรือเว้ และเขตถ่วนหวาที่อยู่ใต้อำนาจของขุนศึกตระกูลเหงวียนแห่งดินแดนต่างจอง (Kelly, 2005: 104)

เหงวียนเหงี่ยม บิดาของเหงวียนซุยังขึ้นสู่ตำแหน่งขุนนางระดับสูงในฐานะประธานราชวิทยาลัยหรือ “ก๊วกตือสาม” (Quốc Tử Giám) ในราชธานีถังลอง พร้อมกับขุนนางราชบัณฑิตคนสำคัญอีกสามคน คือ หวูเมียน (Vũ Miên) ฟานเลเฟียน (Phan Lê Phiên) และเลกวีโดน (Lê Quý Đôn) (CM, II, 1998: 677) แต่

การต่อต้านอำนาจของจิงซีมยังคงปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อเกิดกบฏครั้งใหญ่ขึ้นที่เขตเมืองแทงหว่า โดยการนำของหวางวันเจ็ด (Hoàng Văn Chất) นำทัพชาวพื้นเมืองภูเขาจากเขตฮึงหว่า (Hung Hóa) มุ่งยึดเมืองแทงหว่า (Thanh Hóa) ในปีเดียวกันนั้นยังเกิดภัยพิบัติแห้งแล้งรุนแรง ผู้คนอดอยากครั้งใหญ่ทั่วอาณาจักรตั้งแต่เหงอาน (Nghệ An) จนถึงกิงบั๊ก (Kinh Bắc) ทางเหนือของราชธานี ทางการแก้ไขสถานการณ์ได้เพียงการบุกเบิกและจัดสรรที่นาใหม่เพื่อเร่งระดมผลิตธัญญาหารและส่งเสริมการเกษตรกรรมเป็นไปตามคติจีนโบราณและเพิ่มความเข้มงวดในการเก็บส่วยผลิตในเขตชายแดนเช่นที่ฮึงหว่า ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความไม่พอใจแก่ประชาชนเมื่อมีผู้ตั้งตัวเป็นผู้นำต่อต้านราชสำนัก (CM II, 1998: 685)

ความยุ่งเหยิงครั้งใหญ่ในราชสำนักเริ่มขึ้นในปี 1769 เมื่อจิงซีมใช้อำนาจปลดรัชทายาท จากนั้นจึงตั้งองค์ชายเลซุยเก็น (Lê Duy Cận) เป็นรัชทายาทแทน ต่อมาในปี 1771 เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นในเขตปกครองภายใต้อำนาจของข้าหลวงขุนศึกตระกูลเหงเวียนที่ครองอำนาจปกครองดินแดนถ่วนหว่าในฐานะอาณาจักรอิสระมาตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 17 เมื่อเหงเวียนหยัก (Nguyễn Nhạc) เหงเวียนเหวะ (Nguyễn Huệ) และเหงเวียนหลือ (Nguyễn Lữ) สามพี่น้องชาวอำเภอเตยเซิน (Tây Sơn) ในเขตเมืองบิ่งดิ่ง (Bình Định) รวบรวมไพร่พลชาวเผ่าพื้นเมืองจากเขตที่ราบสูง

ต่อต้านการปกครองของตระกูลเหงวียน ทัพเตยเซินเคลื่อนกำลังจากที่ราบสูงตอนในไปยึดเมืองท่าสำคัญกีเญิน (Quy Nhon) และเริ่มมุ่งขึ้นเหนือเพื่อยึดเมืองฝูชวณ ศูนย์กลางการปกครองของตระกูลเหงวียน เหตุการณ์นี้ทำให้จึงเห็นเป็นโอกาสที่จะสร้างอำนาจและบารมีของตน อาศัยเงื่อนไขจากความเสื่อมถอยของตระกูลเหงวียนในภาคใต้และความพร้อมของกองทัพใต้บัญชาการของตน จึงสั่งให้ระดมพลยกทัพบุกลงใต้เพื่อชิงโอกาสในการยึดเมืองฝูชวณและรวมดินแดนถ่วนหว่าเข้ากับไต่เวียดเป็นครั้งแรกหลังสงครามยุติลงมากกว่า 70 ปี (Dutton, 2006: 43-49)

การสิ้นสุดราชวงศ์เลและสมัยเตยเซิน (ค.ศ.1789 – 1802)

ช่วงเวลาราว 10 ปีสุดท้ายก่อนสิ้นสุดราชวงศ์เลเป็นช่วงเวลาแห่งความสับสนวุ่นวายซึ่งมีที่มาจากความขัดแย้งในตระกูลจึง หลักฐานสำคัญชิ้นหนึ่งที่กล่าวถึงสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นคือ “จดหมายเหตุการณ์รวมจักรวรรดิเลเป็นหนึ่งเดียว” หรือ *หว่างเลเหวียดทงจี* (Hoàng Lê nhất thống chí) เป็นงานนิพนธ์รูปแบบ “นิยายอิงประวัติศาสตร์” ที่ประมวลโดยราชบัณฑิตตระกูลโง (Ngô) มีสาระเกี่ยวกับการรวมไต่เวียดให้เป็นหนึ่งเดียวกัน หลังแตกแยกเป็นสองอาณาจักรมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 บทแรกของงานชิ้นนี้เป็นเรื่อง “เมื่อนางสนมตั้ง กลายเป็นที่โปรดปราน

และได้เป็นชายาเอกของอัครมหาเสนาบดี” (Ngo gia, 1985: 2-5) เนื้อหาในบทนี้โดยสังเขป เป็นเรื่องความสัมพันธ์ของจิ้งเขมกับชายา ดังอิเหวะ (Đặng Thị Huệ) ซึ่งเป็นที่โปรดปรานของจิ้งเขมมาจนเป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกตระกูลจิ้ง และลุกลามไปสู่การแบ่งฝักฝ่ายในหมู่ขุนนางพลเรือนและฝ่ายทหาร จนเกิด “สงครามกลางเมือง” ในราชธานีทั้งลงขึ้นในปี 1782 กองทหารรักษาพระนครก่อความไม่สงบถึงขั้นสังหารขุนนางผู้ใหญ่ที่เป็นปรปักษ์กับฝ่ายตน

ระหว่างช่วงเวลาแห่งความสับสนวุ่นวายก่อนสิ้นราชวงศ์เล นั้น เหวงเวียนซูซึ่งมีอายุเข้า 20 ปี มีโอกาสเข้าสอบคัดเลือกขุนนางในระดับบัณฑิตหรือระดับอำเภอบนครั้งแรกและสอบผ่าน ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นขุนนางระดับอำเภอในเขตเมืองไถเวียทางเหนือของราชธานีในปี 1783 เหวงเวียนซูอาจอยู่ห่างไกลเกินกว่าจะได้รับผลกระทบจากความวุ่นวายทางการเมืองในราชธานีที่เกิดจากการชิงอำนาจระหว่างพี่น้องตระกูลจิ้ง เมื่ออัครมหาเสนาบดีจิ้งเขม ปลดบุตรคนโตซึ่งเป็นทายาทผู้สืบทอดตำแหน่ง แล้วตั้งจิ้งก่าน (Trịnh Cán) วัยเพียง 3 ปี เป็นบุตรที่เกิดจากนางดังอิเหวะ (Đặng Thị Huệ) อนุภรรยาคนใหม่ซึ่งตนโปรดปรานยิ่งขึ้นเป็นทายาทสืบทอดตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ต่อมาเมื่อจิ้งเขมถึงแก่กรรมลงในปี 1782 กองทหารรักษาพระนครที่เคยอยู่ใต้การบัญชาของจิ้งโขก่เหตุบุกกจวนขุนนางที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอแนะให้

ปลดจิ้งจอกจากตำแหน่งทนายทผู้สืบทอดตำแหน่งจากจิ้งเขม ขุนนาง
ระดับสูงบางคนถูกสังหาร จากนั้นกองทหารรักษาพระนครที่ก่อ
ความไม่สงบ และได้ปลดปล่อยจิ้งจอกสู่อิสรภาพแล้วถอดจิ้งก้าน
“เจ้าผู้เยาว์” ออกจากตำแหน่ง ในที่สุดจิ้งจอกจึงได้รับการสนับสนุน
ให้ขึ้นดำรงตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีแทนที่จิ้งก้าน (CM, 1998:
759 – 760)

ช่วงที่เหงวียนซุเริ่มรับราชการได้เพียงไม่นาน ฝ่ายเตยเฉิน
ได้เริ่มเคลื่อนทัพขึ้นเหนือรุกไล่กองทหารฝ่ายตระกูลจิงจนแตกพ่าย
ต่อเนื่อง เมื่อทัพเตยเฉินมาถึงไกล์ราชธานี เหงวียนซุและพี่ชายที่
เป็นขุนนางต้องหลบหนีไปยังเขตขุนเขา ต้นสายแม่น้ำแดง เมื่อกอง
กำลังเตยเฉินยึดราชธานีทั้งลงได้แล้ว เหงวียนซุจึงเดินทางลงใต้
เพื่อกลับไปยังภูมิภาคที่ท่าดินและหลบซ่อนตัวอยู่บนเขา โดยไม่
ยอมร่วมมือหรือสวามิภักดิ์กับฝ่ายเตยเฉิน (Taylor, 2016: 404)

ช่วงเวลาดังกล่าวนั้นกองกำลังเตยเฉินกองหนึ่งที่น่าโดย
เหงวียนเหว๊ะ (Nguyễn Huệ) ผู้นำเตยเฉินผู้น้องเริ่มเคลื่อนขึ้น
เหนือและสามารถยึดเหงวียนได้อย่างง่ายดาย เป็นไปได้ว่าเหตุจาก
สถานการณ์ความวุ่นวายในราชธานีที่ผ่านมาทำให้เกิด
ความระส่ำระสายในหมู่ขุนนาง กลายเป็นประเด็นขัดแย้งต่อการ
ยอมรับอำนาจของฝ่ายเตยเฉิน ขุนนางราชสำนักเลิ้มทั้งผู้ที่ยังถือ
ความภักดีต่อตระกูลจิง หรือบ้างก็ต้องการฟื้นฟูพระราชอำนาจของ

จักรพรรดิราชวงศ์เลด้วยการจัดตระกูลจิ้งที่ถือเป็นผู้ก่อการละเมิด พระราชอำนาจ บ้างก็เห็นว่าพึงยอมรับและสวามิภักดิ์ต่อผู้นำ เตยเซินและมีความหวังว่าเตยเซินคือผู้กล้าที่จะมาโค่นอำนาจ ตระกูลจิ้งลงได้ และจะทำให้อาณาจักรไคเวียดที่แบ่งแยกมา ยาวนานได้รวมเป็นหนึ่งเดียว สถานการณ์เริ่มประจักษ์ชัดเมื่อ เหวงเวียนเหวะนำทัพเตยเซินรุกขึ้นมาถึงเมืองเหงอาน ครั้งนั้น ข้าหลวงเหงอาน ขุนพลเหวียนหิวจิง (Nguyễn Hữu Chính) แปร พักตร์จากฝ่ายตระกูลจิ้งและขอสวามิภักดิ์ต่อเหวงเวียนเหวะ เหวงเวียนหิวจิงนำไพร่พลสมทบกับฝ่ายเตยเซินประกาศเจตนารมณ์ ว่าจะโค่นล้มตระกูลจิ้งและฟื้นฟูจักรพรรดิราชวงศ์เล (Dutton, 2006: 46 - 47) เหตุการณ์ครั้งนี้ถือเป็นสัญญาณของการ เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในไคเวียด นำไปสู่การรุกของฝ่ายเตยเซิน เพื่อทำลายอำนาจของอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิ้ง สถานการณ์ใน ไคเวียดเปลี่ยนแปลงพลิกผันอย่างรวดเร็ว

ค.ศ. 1784 กองทหารรักษาพระนครก่อความไม่สงบอีก ครั้งด้วยการบุกสังหารขุนนางผู้ใหญ่ที่โยกย้ายผู้นำของตน ถือเป็น ความวุ่นวายครั้งใหญ่ที่ดูเหมือนยังเป็นการทำให้สถานการณ์ในราช สำนักเข้าสู่วิกฤตการณ์หนักหน่วงกว่าเดิม แม้จิงโขพยายามแก้ไข สถานการณ์ ด้วยการพยายามเริ่มการปฏิรูปการบริหารราชการ การทำหน้าที่ของขุนนางและจัดระเบียบสังคมตามหลักการของ ปราชญ์จินโบราณ แต่ไม่ได้ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น ทั้งยังเกิดความ

วุ่นวายขยายไปทั่วราชอาณาจักร แม่ทัพนายกองในหัวเมืองทางเหนือ
เริ่มก่อกบฏ ช่วงเวลานั้นปัญหาใหญ่กำลังเริ่มปรากฏขึ้นเมื่อเป็นที่
ประจักษ์ชัดว่าผู้นำกองกำลังฝ่ายเตยเซินที่ควบคุมดินแดนทางใต้
ได้แสดงความมุ่งหมายที่จะโค่นอำนาจจักรมหาเสนาบดีตระกูลจิง

หลังยึดแห่งอานแล้วทัพเตยเซินประกาศเจตนารมณ์ถวายน
คืนพระราชอำนาจแก่จักรพรรดิราชวงศ์เล การประกาศโค่น
อำนาจตระกูลจิงและฟื้นฟูราชวงศ์เลเช่นนี้ จึงทำให้ทัพเตยเซินที่นำ
โดยเหงวียนเหว่ก็สามารถพิชิตหัวเมืองรายทางจากทางใต้ของ
ราชธานีทั้งลงได้อย่างง่ายดายแทบไม่มีการต่อต้าน (Dutton,
2006: 46-47) ขณะที่กองกำลังที่ภักดีต่อจักรมหาเสนาบดีตระกูล
จิงเหลืออยู่เพียงรอบราชธานี จากนั้นในปี 1786 ทัพใหญ่เตยเซิน
ทั้งทางบกและทางเรือ บุกรุกขึ้นเหนือและยึดราชธานีทั้งลงได้ใน
ที่สุด จักรมหาเสนาบดีจึงไขข้อต้องฆ่าตัวตายเพื่อไม่ให้ฝ่ายเตยเซิน
จับกุมตนได้ ตระกูลจิงที่ครองอำนาจในฐานะจักรมหาเสนาบดีมา
ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 ก็ต้องสิ้นอำนาจลงในครั้งนั้น ขณะที่
เหงวียนเหว่ ผู้นำทัพเตยเซินกลายเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดใน
อาณาจักรไตเวียด

แม้ผู้นำฝ่ายเตยเซินได้ทำตามเจตนารมณ์ที่ประกาศไว้คือ
การโค่นอำนาจจักรมหาเสนาบดีตระกูลจิง และ “ฟื้นฟู” พระราช
อำนาจถวายคืนแก่จักรพรรดิราชวงศ์เล แต่จักรพรรดิเลเหียนตงที่

ทรงครองราชย์ยาวนานที่สุดในบรรดาจักรพรรดิราชวงศ์เล (ครองราชย์เมื่อค.ศ. 1740) กลับสวรรคตอย่างกะทันหันใน ค.ศ. 1787 สถานการณ์กลับพลิกผันอีกครั้งเมื่อจักรพรรดิพระองค์ใหม่ เลเจียวถง (Lê Chiêu Thống) และพระชนนีเริ่มหวาดระแวง บทบาทของเหงวียนเหว่ ผู้นำฝ่ายเตยเซิน จึงทรงฟื้นอำนาจของตระกูลจิงอีกครั้งด้วยการตั้งอัครมหาเสนาบดีตระกูลจิงคนใหม่ คือ จิงบ่ง (Trịnh Bồng) มีหน้าที่เสมือนผู้สำเร็จราชการ คราวนั้น ขุนนางพลเรือนและแม่ทัพนายกองเริ่มแตกแยกแบ่งฝักฝ่าย อาจถือว่ามีทั้งฝ่ายที่ไม่นิยมเตยเซิน ฝ่ายต่อต้านตระกูลจิง รวมถึงฝ่ายที่เห็นว่าเตยเซินจะช่วยฟื้นฟูราชวงศ์เล นำความมั่นคงและเอกภาพ มาสู่ไต่เวียดได้อีกครั้ง และเป็นที่ชัดเจนแล้วว่าฝ่ายเตยเซิน กลายเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดทั้งทางการเมืองและการทหาร

ในที่สุด แม้แต่จักรพรรดิเลเจียวถงก็ไม่ทรงไว้วางพระทัย ต่อเหงวียนเหว่ ผู้นำฝ่ายเตยเซิน โดยเฉพาะเมื่อเหงวียนเหว่ นำทัพเตยเซินเข้าสู่ราชธานีและโค่นอำนาจอัครมหาเสนาบดีจิงบ่ง ในปี 1788 จักรพรรดิเลเจียวถง รวมถึงพระราชชนนี ราชินิกุล และข้าราชการบริวารจำนวนหนึ่งพากันหลบหนีข้ามเขตแดนเข้าสู่จีน เพื่อขอความช่วยเหลือจากราชสำนักชิงให้ส่งทัพมาปราบปรามฝ่ายเตยเซิน ขณะที่ผู้นำเตยเซินและขุนนางจำนวนไม่น้อยถือว่าการหลบหนีไปสู่ต่างแดนของจักรพรรดินั้นเป็นการสละราชย์ เมื่อสถานการณ์เป็นไปเช่นนี้ เหงวียนเหว่จึงปราบดาภิเษกขึ้นเป็น

จักรพรรดิกวางจง (Quang Trung) ราชวงศ์เลที่ดำรงอยู่มาตั้งแต่ ค.ศ. 1428 จึงสิ้นสุดลงในปีนั้น

ช่วงเวลาแห่งความสับสนวุ่นวายและการเปลี่ยนอำนาจใหม่ครั้งนั้นไม่มีหลักฐานชัดเจนถึงชีวิตของเหงวียนซุ บ้างระบุว่า หลังฝ่ายเตยเซินตีกองทัพจีนที่ถูกส่งมาช่วยฟื้นฟูราชวงศ์เลได้ใน ปี 1789 ทำให้ราชวงศ์เลหมดอำนาจลง เหงวียนซุและญาติพี่น้อง ที่เป็นขุนนางพากันหลบหนีกองกำลังเตยเซินไปคนละทิศทาง บ้าง หลบหนีติดตามจักรพรรดิองค์สุดท้ายของราชวงศ์เลเข้าไปในเขต แตนจิ้น แต่เหงวียนซุและญาติบางคนไม่อาจติดตามไปได้ จึงต้อง เดินทางไปหลบซ่อนตัวอยู่ที่ภูมิลำเนา (Lộc, 2004: 300) ซึ่งเป็น ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและท่าทีของเหงวียนซุที่ไม่ยอมรับ “กบฏ เตยเซิน” ซึ่งถือเป็น “ขบวนการประชาชน” หรือการเคลื่อนไหวที่ ได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคมเวียดนามผ่านงานประวัติศาสตร์ นิพนธ์ทั้งหลายโดยเฉพาะในยุครัฐสังคมนิยม (Pelly, 2002: 190-192) หรือดังที่ Alexander B. Woodside (1987) นักวิชาการด้าน ประวัติศาสตร์เวียดนามผู้มีชื่อเสียง⁶ ที่ระบุว่า “เหงวียนซุไม่ใช่ ผู้สนับสนุนพวกเตยเซิน ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่า ความคิดของเหงวียนซุยังมีข้อจำกัดทางประวัติศาสตร์อยู่บ้าง ใน

⁶ ผู้เขียน *Vietnam and the Chinese Model: A Comparative Study of Nguyen and Ch'ing Civil Government in the First Half of the Nineteenth Century.* (1988).

สายตาของนักวิพากษ์แนวมาร์กซิสต์ชาวเวียดนามในยุคใหม่ แม้พวกเขาจะยกย่องผลงานกวีนิพนธ์ของซู แต่ยังมองการปฏิบัติของพวกเตยเซินเสมือนเป็นปาฏิหาริย์ในด้านแสนยานุภาพทางทหารและเป็นความพยายามที่จะปลดปล่อยสังคมสู่อิสรภาพ” (Thông, 1987: xv)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามข้อเท็จจริงและบริบทแวดล้อมต่างๆ น่าจะมีผลต่อท่าทีของเหงวียนซุตต่อฝ่ายเตยเซินไม่น้อย อาทิ มีรายละเอียดปรากฏว่าในหมู่ญาติพี่น้องของเหงวียนซุก็เกิดความขัดแย้งแตกแยกจากเหตุไม่สงบในช่วงที่ฝ่ายเตยเซินเรืองอำนาจ ญาติบางคนของเหงวียนซุที่เป็นขุนนางในราชวงศ์เล เช่น เหงวียนเด่ (Nguyễn Đẻ) เลือกที่จะสนับสนุนราชวงศ์เตยเซิน รับตำแหน่งเป็นขุนนางในราชสำนักเตยเซินและได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะราชทูตไปถวายเครื่องราชบรรณาการยังราชสำนักชิง

ขณะที่ญาติบางคน เช่น เหงวียนกวิ้ง (Nguyễn Quynh) ผู้ที่ยังคงสวามิภักดิ์ต่อตระกูลจิงนำทัพออกรบกับฝ่ายเตยเซินจนเสียชีวิต หรือยังมีเรื่องเล่าอีกว่าหลังจากฝ่ายเตยเซินได้ทราบว่ เหงวียนกวิ้งเป็นแม่ทัพจึงตามไปกวาดล้างสังหารสมาชิกในตระกูลของเหงวียนซุที่ภูมิลำเนาหมู่บ้านเตียนเตียนทั้งหมด (Kelly, 2005: 105)

นอกจากนั้นยังเป็นไปได้ว่าเหงเวียนชุนั้นยึดมั่นในความภักดีต่อราชวงศ์เลหรือ “นายเก่า” ของเหงเวียนชู ตามหลักคุณธรรมแบบขงจื้อ การขึ้นสู่อำนาจของเตยเซินถือเป็นการสืบทอดอำนาจปกครองที่ไม่ชอบธรรม นำมาซึ่งความสับสนวุ่นวายไร้ระเบียบในสังคม เหตุผลเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยทำให้เหงเวียนชูตัดสินใจชัดเจนที่จะไม่สวามิภักดิ์ต่อฝ่ายเตยเซิน เหงเวียนชูจึงใช้ชีวิตในช่วงหลังราชวงศ์เลในฐานะ “ปัญญาชนผู้ยากไร้กลางพงไพร” (Thòng, 1987: xiv) จนถึงราวกลางทศวรรษที่ 1790 หลังจักรพรรดิกวางจุงสิ้นพระชนม์ กองกำลังเตยเซินเริ่มอ่อนแอ ขณะที่ฝ่ายต่อต้านเตยเซินที่นำโดยเหงเวียนแอ่ง (Nguyễn Ánh) ทายาทของอดีตผู้ปกครองตระกูลเหงเวียนแห่งถ่วนหว่า ที่ถูกฝ่ายเตยเซินที่ร่วมมือกับทัพตระกูลจิงโคโนอำนาจไปก่อนหน้านี้ กำลังแข็งแกร่งขึ้นและกลับมายึดพื้นที่ยาดิน (Gia Định) ทางใต้ เหงเวียนชูจึงตัดสินใจเดินทางลงใต้ไปสวามิภักดิ์ต่อเหงเวียนแอ่ง (Lộc, 2004: 300)

เหงเวียนซูในฐานะขุนนางราชวงศ์เหงเวียน

ค.ศ. 1802 กองกำลังของฝ่ายเหงเวียนแย้ง ผู้นำตระกูลเหงเวียนจากชุมชนที่ต้องสูญเสียอำนาจเพราะการร่วมมือของฝ่ายเตยเซินและตระกูลจิ่ง ก็สามารถรุกได้ทัพของเตยเซินอย่างต่อเนื่องรวดเร็วโดยเฉพาะหลังจักรพรรดิกวางจุงสิ้นพระชนม์ แสนยานุภาพของฝ่ายเตยเซินก็ถดถอยอย่างรวดเร็ว ไม่นานทัพของฝ่ายเหงเวียนแย้งก็สามารถยึดเมืองชุมชนหรือเว้ฐานอำนาจดั้งเดิมของตระกูลเหงเวียนตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 ได้ในที่สุด

ทัพฝ่ายเหงเวียนแย้งก็ยาตราขึ้นเหนือและรุกไล่ทัพของฝ่ายเตยเซินจนสามารถยึดราชธานีทั้งลงได้ ผู้ปกครองเตยเซินที่สร้างอำนาจมาตั้งแต่ ค.ศ. 1771 ต้องสิ้นอำนาจลงในที่สุด เหงเวียนแย้งสถาปนาราชวงศ์เหงเวียน และปราบดาภิเษกเป็นจักรพรรดิยาหลง (Gia Long) ตั้งราชธานีที่ชุมชนหรือเว้ในปี 1802

ค.ศ. 1803 หลังชัยชนะของเหงเวียนแย้งและการสถาปนาราชวงศ์เหงเวียนขึ้นที่ชุมชนหรือเว้แล้ว จักรพรรดิยาหลงหรือเหงเวียนแย้งทรงตระหนักว่าการสถาปนาอาณาจักรใหม่และการดำรงฐานะผู้นำใหม่นั้น จำต้องได้รับการยอมรับจากจีน เมื่อมีการส่งคณะทูตไปถวายบรรณาการและขอการรับรองในฐานะผู้ปกครองใหม่ครั้งนั้นยังเป็นการขอพระราชทานนามประเทศจากจักรพรรดิเฉียนชิ่งแห่งราชวงศ์ชิงและได้ชื่อประเทศใหม่ว่า *เวียดนาม*

(Baldanza, 2016: 4–5) เหวียนซูได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะทูตนำพระราชสาส์น และเครื่องราชบรรณาการไปยังราชสำนักชิงในครั้งนั้น ถือว่าเหวียนซูได้รับการยอมรับและยกย่องจากจักรพรรดิยาหลงมากแม้เป็นข้าราชวงศ์เดิม

การที่เหวียนซูยินยอมรับราชการอยู่ภายใต้ราชวงศ์เหวียน ราชวงศ์ใหม่ที่สถาปนาขึ้นโดยตระกูลขุนนางทหารใหญ่ซึ่งไม่ใช่ราชินิกุลนั้น นอกจากอาจเป็นผลจากการสูญเสียญาติไปในสงครามต่อต้านเตยเซิน และยังอาจสะท้อนให้เห็นได้ว่าเหวียนซูไม่ได้ยึดมั่นในค่านิยมจารีตไม่ว่าด้านชาติกำเนิดหรือคติเรื่องความภักดีต่อเจ้านายเดิม หากแต่ดูเหมือนเป็นการยอมรับในชะตาชีวิตและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผสานกับการใช้เหตุผลในการกำหนดจุดยืนของตน ดังที่เหวียนซูไม่ยอมทำงานหรือสวามิภักดิ์ต่อฝ่ายเตยเซิน ทั้งยังแสดงทัศนคติต่อฝ่ายเตยเซินหลักฐานจากงานประพันธ์ของเหวียนซูแสดงทัศนคติต่อฝ่ายเตยเซินโดยเปรียบผู้นำเตยเซินเหมือนแม่ทัพหมาหยวนที่เคยนำทัพมาปราบกบฏสองนางตระกูลจิ้ง (Hai Bà Trưng) ผู้นำชาวพื้นเมืองต่อต้านการปกครองของจีนในระหว่าง ค.ศ. 40-43 ว่าผู้นำเตยเซินไม่ต่างกับแม่ทัพหมาหยวน ที่นับเป็นผู้มีความสามารถในการรบแต่ต่างละโมภในอำนาจ พวกเตยเซินจึงต้องพบจุดจบในเวลาอันสั้น ไม่ต่างจากหมาหยวนที่ตกต่ำสิ้นอำนาจวาสนาอย่างรวดเร็วหลังปราบกบฏในเวียดนาม (Kelly, 2006: 104-105)

นอกจากนั้นยังมีการวิเคราะห์กันว่าผลงาน “เรื่องของเกี้ยว” (Truyện Kiều) งานนิพนธ์ที่มีชื่อเสียงที่สุดของเหงวียนซุอัน แฝงนัยยะของการยอมรับการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ (Pelly, 2002: 126) ซึ่งอาจเป็นการสะท้อนทัศนะของเหงวียนซุที่มีต่อประสบการณ์ของการขึ้นสู่อำนาจของผู้นำตระกูลเหงวียนหรือเหงวียนแอ่ง ที่รอดชีวิตจากการตามล่าของฝ่ายเตยเจินเหงวียนแอ่งอาจเป็นตัวอย่างของการต่อสู้ดิ้นรนหรือชีวิตที่พลิกผันจากจุดต่ำสุดจนสุดท้ายก็กลายเป็นผู้มีอำนาจคนใหม่ สถาปนาราชวงศ์ใหม่ครองแผ่นดินที่มีเอกภาพ ขณะที่ฝ่ายเตยเจิน ผู้ที่ครั้งหนึ่งเคยเรื่องอำนาจอย่างที่สุด แต่สุดท้ายก็ต้องล่มสลายสิ้นอำนาจไปในเวลาอันสั้น เช่น Nguyen Tai Thu (2008) เห็นว่าเหงวียนซุใช้ชีวิตผ่านช่วงเวลาจลาจลวุ่นวายตั้งแต่ปลายราชวงศ์เล เข้าสู่ช่วงเวลาฝ่ายเตยเจินเรื่องอำนาจและสมัยราชวงศ์เหงวียน เหงวียนซุได้พบเห็นผู้คนในทุกซอกซายมากมาย พบเห็นผู้คนที่ต้องเปลี่ยนสถานะจากที่เคยมั่งมีไปเป็นคนยากไร้ จากผู้ที่เคยประสบความสำเร็จ ไปเป็นผู้ล้มเหลวสิ้นสภาพ ซึ่งเป็นเรื่องราวของความรุ่งเรืองและล่มสลายของมนุษย์ ทั้งหมดนี้อาจเป็นเสมือน “เสปียง” ให้แก่เหงวียนซุในการผลิตผลงานเช่น “เรื่องของเกี้ยว” (Thu, 2008: 236)

Taylor (2016) เห็นว่าแม้เหงวียนซุได้รับการยอมรับจากราชวงศ์เหงวียนขณะที่เหงวียนซุเองก็ยินดีที่จะรับคำเชิญของจักรพรรดิยาหลงหรือเหงวียนแอ่งให้รับตำแหน่งขุนนางในราชวงศ์

เหงวียน แต่อย่างไรเสีย เหงวียนซุตูเหมือนไม้คั่นเคยกับบรรยาการ
ราชสำนักทางใต้เพราะตนมีถิ่นฐานทางเหนือและตนเคยเป็น
ขุนนางในราชวงศ์เลซึ่งมีกำเนิดในภาคเหนือ ดังมีการอ้างไว้ใน
ชีวประวัติของเขาว่า “... แม่ (เหงวียนซุ) เป็นคนหยิ่งทะนง แต่ด้าน
หนึ่งก็ดูเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนและมักนั่งเงียบเพราะตื่นกลัว ยาม
ที่ต้องเข้าเฝ้าจักรพรรดิ...” และกล่าวกันว่าจักรพรรดียวางเค
ตรัสลอบเหงวียนซุให้รับรู้ว่ราชสำนักเหงวียนนั้นให้ความสำคัญ
ต่อความสามารถของคนโดยไม่คำนึงถึงภูมิลำเนาหรือถิ่นฐาน
(Taylor, 2016: 404 – 405) ทั้งหลายนี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้
เหงวียนซุยอมรับเหงวียนแอ่งหรือจักรพรรดียวางและยอมรับ
ตำแหน่งหน้าที่ในฐานะข้าราชการเหงวียนแม้มีการวิเคราะห์ว่า
ผู้ปกครองราชวงศ์เหงวียนอาจหวาดระแวงข้าราชการเล หรือ
ขุนนางเก่าผู้มีถิ่นฐานอยู่ทางเหนือ แต่ขุนนาง ‘ชาวเหนือ’ หลาย
คนยังเลือกที่จะสวามิภักดิ์หรือยอมทำงานร่วมกับผู้ปกครองราชวงศ์
เหงวียน เป็นไปได้ว่าชัยชนะของจักรพรรดียวางและการสถาปนา
ราชวงศ์ใหม่นั้นคือการฟื้นฟูความสงบสุขและการรวมแผ่นดินให้
เป็นเอกภาพหลังจากช่วงเวลาแห่งศึกสงครามและความแตกแยก
ยาวนานร่วม 300 ปี (Thòng, 1987: xiv)

อย่างไรก็ตาม หลังการรับตำแหน่งขุนนางครั้งใหม่
ไม่ปรากฏว่าเหงวียนซุมีบทบาทโดดเด่นสำคัญในราชสำนักเหงวียน
กระทั่งในค.ศ. 1806 เหงวียนซุซึ่งรับตำแหน่งขุนนางอยู่ที่เมือง

ฮึงเยน หัวเมืองชายแดนติดถิ่นฐานของชนพื้นเมืองทางตะวันตก
ราชสำนักได้เรียกเหงเวียนซุกกลับราชธานีไว้ และแต่งตั้งให้เป็น
ราชบัณฑิตในสำนักราชบัณฑิตหอตะวันออก (Thòng, 1987: xv)
ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการร่างกฎหมายธรรมเนียมและพระราชสาส์น
ติดต่อกับราชสำนักจีน แสดงให้เห็นว่าราชสำนักเหงเวียนอาจกำลัง
ต้องการผู้รู้ด้านอักษรศาสตร์และธรรมเนียมราชการแบบจีนซึ่งสืบ
ทอดมาจากราชวงศ์เล เหงเวียนซูกอาจมีชื่อเสียงกล่าวขวัญในหมู่
ขุนนางปัญญาชนที่มีชีวิตคาบเกี่ยวช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้
ราชสำนักต้องเรียกตัวเหงเวียนซูกมารับราชการในตำแหน่งดังกล่าว

หนังสือชีวประวัติฉบับราชสำนักเหงเวียนหรือ*ได๋นามเหลียนต*
เจวียน มีข้อความยกย่องเหงเวียนซูกสั้น ๆ ว่า “...(เหงเวียนซูก) มี
ปัญญาเปี่ยมด้วยอุดมการณ์ ไม่สวามิภักดิ์ต่อศัตรู (พวกเตยเชิน)...
จักรพรรดิยาลองทรงรับรู้ จึงตั้งให้เป็นขุนนาง...” (‘Dai
Nam,’ n.d.)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1813 ราชบัณฑิตเหงเวียนซูกจึงได้รับ
การแต่งตั้งให้ร่วมคณะราชทูตไปถวายเครื่องราชบรรณาการยังราช
สำนักชิงอีกครั้ง ในเดินทางครั้งนี้คณะทูตผู้แทนพระองค์แหวะพักที่
เมืองฮานอย หรือราชธานีทั้งลอง การเดินทางครั้งนี้เหมือนเป็น
การรำลึกอดีตครั้งสำคัญของเหงเวียนซูก ที่ต้องประสบกับ
การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญอีกครั้งเมื่อบัดนี้ “นครมังกร” หรือ
ทั้งลองไม่ใช่ราชธานีที่ประทับของจักรพรรดิและที่ตั้งราชสำนักอีก

ต่อไป แต่ทั้งลองกลายมาเป็นเมืองเอกของภาคเหนือ พระราชวัง และสถานที่ต่างๆ ในเมือง บ้างถูกทำลาย บ้างก็ชำรุดทรุดโทรม ด้วยเหตุจากศึกสงครามที่ผ่านมาตลอดช่วง 20 ปี

นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองทั้งลอง อติตราชธานีสมัยเล ยังเป็นผลจากการที่ผู้ปกครองใหม่แห่งราชวงศ์ เหวงเวียนพยายามลดขนาดของเมืองทั้งลองหรือลดความยิ่งใหญ่ของ ราชธานีในราชวงศ์ก่อนให้ลดน้อยลงกว่าราชธานีใหม่ที่ผู้ชนหรือเว้ และเริ่มเปลี่ยนแปลงสถานะความสำคัญของเมืองเป็นลำดับ จาก การลดฐานะให้เป็นเพียงศูนย์กลางเขตปกครองส่วนภูมิภาคของ ราชสำนักหรือ ‘เจิ่นถั่ง’ (trần thành) มีหน้าที่ดูแลหัวเมือง ภาคเหนือ จากนั้นก็ถูกลดฐานะเป็นศูนย์กลางของ “มณฑล” หรือ “ติงถั่ง” (tĩnh thành) เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะของราชธานี ซึ่งดำรงอยู่มาร่วมพันปีให้เป็นเพียงหัวเมืองเอกในระดับภูมิภาค ทั้ง ยังแสดงให้เห็นว่าบัดนี้ผู้ปกครองราชวงศ์เหวงเวียนได้เปลี่ยนจารีต ธรรมเนียมเดิมที่ต้องตั้งราชสำนักและครองราชย์ที่ราชธานีเดิม แต่ กลับไปตั้งราชธานีใหม่ ซึ่งเป็นการย้ายราชธานีครั้งแรกในรอบกว่า 8 ศตวรรษนั้น อาจเป็นเพราะผู้ปกครองราชวงศ์เหวงเวียนขาดการ สนับสนุนจากประชาชนในภาคเหนือ ซึ่งไม่ใช่ภูมิลำเนาเดิมของ ตระกูลเหวงเวียน และยังคงมีประวัติในฐานะ “ศัตรู” ของราชสำนัก ที่ทั้งลองขณะที่ฝ่ายผู้ปกครองราชวงศ์เหวงเวียนเองก็อาจมอง ภาคเหนือและเมืองทั้งลองว่าเป็น “แดนศัตรู” แต่กระนั้น ทั้งลอง

ในความคิดคำนึงของผู้คนภาคเหนือและชนชั้นนำทางเหนือ ยังคงมี ศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิในฐานะศูนย์กลางทางวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจของอาณาจักรไตเวียด (Pelly, 2002: 217)

การแวะพักที่ “นครแห่งมังกร” ครั้งนี้ เหวงเวียนซูยังมี โอกาสได้พบกับหญิงนักคิดพิณ “เก็ม” ที่เหวงเวียนซูเคยพบเมื่อกว่า 20 ปี ก่อน จะเป็นเรื่องที่น่าประหลาดใจสำหรับเหวงเวียนซูไม่น้อย ที่ได้พบนางอีกครั้ง กระทั่งนำเรื่องราวของนางรวมถึงพรรณนา อาลัยต่อความเปลี่ยนแปลงของเมืองและสิ่งรอบตัว เป็นการ เปลี่ยนแปลงจากความสดใสในวัยเยาว์ของนางและความรุ่งเรือง ครั้งอดีตของเมืองที่เคยเป็นราชธานีไปสู่ความชราทรุดโทรมของนาง ขณะที่อดีตราชธานีทั้งหลาย “นครมังกร” ต้องกลายสภาพเป็นเมือง เก่าคร่ำคร่าที่ชำรุดเสื่อมโทรม ดังที่ปรากฏในเนื้อหาของบทกวีหญิง คิดพิณแห่งนครมังกรนั่นเอง

ค.ศ. 1820 รัชกาลจักรพรรดิหมิงหมั่ง (Minh Mang) เหวงเวียนซูเป็นหนึ่งในคณะราชทูตที่ไปจีนเป็นครั้งสุดท้าย หลัง กลับมาจากจีนแล้วเหวงเวียนซูล้มป่วยแล้วถึงแก่กรรม ครอบครัวนำ ร่างไปฝังในสุสานที่บ้านเกิด หมู่บ้านเตียนเตียน เขตเหง่ฮาน (ต่อมา รวมกับท่าดิน เป็นจังหวัดเหง่ดิน ในปัจจุบัน) นักวิชาการผู้ศึกษา บทกวีของปัญญาชนในราชสำนักเวียดนามผู้หนึ่งมีความเห็นว่า (Kelly, 2005) ครั้งนั้นเหวงเวียนซูดูเหมือนเบื่อหน่ายต่อโลก อาจ

เป็นเพราะความวุ่นวายในช่วงสงครามเตยเซินที่มีศึกสงครามต่อเนื่องกับจีนและเหวียนแอ่ง ช่วงเวลาสุดท้ายในการรับราชการของเหวียนซุ้นั้น เช่นเดียวกับที่ดูเหมือนว่าเหวียนซุยังไม่อาจปรับตัวเข้ากับบรรยากาศในราชสำนักเหวียนได้มากนัก ดังที่อาลักษณ์ผู้ประมวลพงศาวดารหลวงบรรยายบุคลิกภาพของเหวียนซุไว้ว่า เหวียนซุ “เป็นผู้ตื่นกลัว คราใดที่ต้องเข้าเฝ้าประชุมข้อราชการในท้องพระโรง ก็มักแสดงอาการตระหนก หวาดวิตก จนอ้าอึ้งไม่อาจกล่าวสิ่งใดได้” (Thông, 1987: xvi)

เหวียนซุอาจต้องการใช้ชีวิตอย่างสันโดษ มีการอ้างถึงบทสนทนาของเหวียนซุกับผู้ใกล้ชิดในช่วงเวลานั้นว่า เหวียนซุไม่ยอมกินยาในช่วงที่ป่วยหนัก เหมือนแสดงความประสงค์ว่าไม่ต้องการมีชีวิตต่อไป (Kelly, 2005: 106) เมื่อใกล้ถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เหวียนซุเคยถามคนใกล้ชิดว่า “...‘มือและเท้าของข้าเย็นหรือยัง’ ผู้ที่อยู่ข้างกายจึงตอบว่า ‘เย็นแล้ว’ เหวียนซุจึงเอ่ยขึ้นว่า ‘เช่นนั้นก็ดีแล้ว’ เป็นประโยคสุดท้ายแล้วจึงสิ้นลม...” (Kelly, 2005: 104-105) เป็นไปได้ว่าช่วงเวลาแห่งความยุ่งเหยิงวุ่นวาย ได้ทำให้เหวียนซุสิ้นความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ไปแล้ว การสิ้นชีวิตนั้นถือเป็นการสิ้นสุดช่วงเวลาความผันแปรของชีวิตที่ยุ่งเหยิงสับสนท่ามกลางบริบทของสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรุนแรงอย่างที่ไม่มิผู้ใดคาดเดาหรือกำหนดได้ ดังเนื้อหา

ช่วงท้ายของบทกวี “บทเพลงของหญิงดีดพิณแห่งนครมังกร”
(Kelly, 2005: 105-106)

“...เหล่านักดนตรีที่นั่งอยู่บนเสื่อนั้นล้วนเป็นหญิงสาว

แต่ผู้ที่นั่งตรงสุดขอบเสื่อนั้นเป็นหญิงท่าทางโดดเดี่ยวเศร้า
หมอง มีดอกไม้แซมผมดอกหนึ่ง

ท่าทางซอมซ่อ เสื้อผ้าเก่าคร่ำคร่า ช่างกลมกลืนเข้ากับร่าง
บอบบางของนาง

ใครเล่าจะคิดว่ายามนั้นนางเคยเป็นนักดนตรีผู้สามารถ
ที่สุดในราชธานี

น้ำตาเริ่มไหลจากตาของข้าเมื่อแว่วเสียงเพลงที่คุ้นเคย

ข้านั่งฟังอย่างเงียบงัน แต่ในใจนั้นหม่นหมองนัก

พลันข้าต้องหวนรำลึกถึงเหตุการณ์เมื่อยี่สิบปีก่อน

เมื่อครั้งที่ข้าได้พบกับนางริมฝั่งทะเลสาบกระจ่างเงา

กำแพงเมืองบัดนี้ถูกรื้อถอน ชีวิตคนยังต้องเปลี่ยนผัน

ที่เคยเป็นสวนหม่อนกลับเปลี่ยนเป็นหนองน้ำสีคล้ำทะมิน

อำนาจของพวกเขาเคยชินยังต้องมลายี่สิ้น

แต่ในบรรดานักดนตรีนั้น เพียงหนึ่งเดียวที่คงอยู่

อนิจจา เวลาร้อยปีนั้นผ่านไปเพียงชั่วกะพริบตา...”⁷

สรุป

ประวัติศาสตร์เวียดนามในช่วงชีวิตของเหงวียนซุั้นถือเป็นช่วงที่มีความเปลี่ยนแปลงพลิกผันครั้งใหญ่ ส่งผลต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เวียดนามที่ผู้คนในยุคนี้ก็อาจคาดเดาอนาคตได้ยาก เมื่อราชวงศ์เลที่ครองอำนาจยาวนานมาร่วม 3 ศตวรรษ ต้องตกต่ำเสื่อมทรุดและสิ้นสุดลงในสถานการณ์สงครามกลางเมืองที่กินเวลาต่อเนื่องถึง 20 ปี เหงวียนซุเป็นหนึ่งในบุคคลที่รอดชีวิตผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากที่สุดของบ้านเมืองแต่ในที่สุดก็กลับคืนสู่ช่วงเวลาแห่งความรุ่งเรืองอีกครั้งในช่วงครึ่งหลังของชีวิตอีกราว 20 ปีในสมัยราชวงศ์เหงวียน เมื่อย้อนกลับไปตั้งคำถามต่อเกียรติภูมิชื่อเสียงและความสำเร็จของบทนิพนธ์ “เรื่องของเกี้ยว” บทกวีและภาพยนตร์เรื่อง “ลองแ่งเกมส์ล่ากา” จนถึงการที่รัฐเวียดนามเสนอชื่อเหงวียนซุ บุคคลที่ปฏิเสธขบวนการเคยชินซึ่งเป็นวีรบุรุษ

⁷ แปลจากบทแปลภาษาอังกฤษจากงานของ Liam C. Kelly, 2005: 105-106.

ของชาติ เป็นสัญลักษณ์ของขบวนการชาวนาที่รัฐสังคมนิยม
เวียดนามยกย่องเชิดชูมาตลอด

หลังการเฉลิมฉลองกรุงฮานอยมีอายุครบ 1,000 ปี
พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามเสนอชื่อเหงวียนซุ ให้องค์การยูเนสโก
ยกย่องเป็นบุคคลสำคัญทางวัฒนธรรมพร้อมคำเชิดชูเกียรติว่า
“มรดกทางวัฒนธรรมของเหงวียนซุนี้เป็นผลิตผลของเวียดนามทั้ง
ด้านภูมิปัญญา จิตวิญญาณ และวัฒนธรรม ที่มารวมเป็นหนึ่งเดียว
ด้วยความสามารถอันเอกอุและสอดคล้องกับกาลเวลา มรดกของท่าน
จึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของมนุษยชาติ” (‘UNESCO
honors,’ 2013) อาจเป็นปริศนาทิ้งให้เราหาคำตอบต่อไปว่า เหตุ
ใดสังคมนิยมเวียดนามในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับบทประพันธ์และ
ตัวตนของเหงวียนซุอีกครั้ง เป็นไปได้หรือไม่ว่าผลงานของเหงวียน
ซุและเรื่องราวชีวิตของเขาเองก็เป็นเสมือนภาพสะท้อนที่เตือนให้
สังคมนิยมได้ตระหนักรับรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่
เกิดขึ้นกับเวียดนามว่า ล้วนเป็นเรื่องที่ยากเกินกว่าจะสันนิษฐาน
หรือคาดเดาได้ ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านมา เหตุการณ์ที่กำลัง
เป็นอยู่และสิ่งที่จะเป็นไปในอนาคต ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและ
สังคม หรือบัดนี้ทุกอย่างได้มาถึง “จุดเปลี่ยน” ที่สังคมนิยม
ต้องเผชิญและเลือกเดินต่อไป เฉกเช่นชีวิตของเหงวียนซุที่ต้องพลิก
ผันไปพร้อมกับการเปลี่ยนยุคสมัยครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์
เวียดนาม

รายการอ้างอิง

Baldanza, Kathlene. 2016. **Ming China and Vietnam:**

Negotiating Borders in Early Modern Asia.

Cambridge: Cambridge University Press.

Dutton, George. 2006. **The Tay Son Uprising: Society**

and Rebellion in Eighteenth-Century Vietnam.

Honolulu, Hawaii: University of Hawai'i Press.

Huỳnh Sanh Thông. 1987. **The Tale of Kiều: A**

bilingual edition of Nguyen Du's Truyện Kiều.

New Haven: Yale University Press.

Kelly, Liam C. 2005. **Beyond the Bronze Pillars: Envoy**

Poetry and the Sino-Vietnamese Relationship.

Honolulu: University of Hawaii Press.

Quốc Sử Quán Triều Nguyễn. (1998). **Khâm định Việt sử**

Thông giám cương mục (CM) I, II.

Hà Nội: Nhà xuất bản Giáo dục.

Ngo Gia Van Phai. Phan Thanh-Thuy. 1985. **Hoàng Lê**

nhất thống chí. Translated by Phan Thanh-Thuy,

Paris: EFEO.

Nguyen, Tai Thu. (Ed.). 2008. **The History of Buddhism**

in Vietnam. Washington D.C.: The Council for

Research in Values and Philosophy.

Nguyễn, Lộc. 2004. **Văn học Việt Nam**. Hà Nội: Nhà xuất

bản Giáo dục.

Pelly, Patricia M. 2002. **Postcolonial Vietnam: New**

Histories of the National Past. Durham and

London: Duke University.

Taylor, Keith W. 2013. **A History of the Vietnamese**

People. Cambridge: Cambridge University Press.

เว็บไซต์

Quốc sử quán triều Nguyễn. n.d.. **Đại Nam liệt truyện.**

Retrieved from [https://sites.google.com/site/](https://sites.google.com/site/sachsvietnam/dai-nam-liet-truyen)

[sachsvietnam/dai-nam-liet-truyen](https://sites.google.com/site/sachsvietnam/dai-nam-liet-truyen)

“Long thanh cam gia ca” triumphs at Golden Kite.

2011. Retrieved from

<http://english.thesaigontimes.vn/15699/Long-thanh-cam-gia-ca-triumphs-at-Golden-Kite.html>

‘Long thành cầm giả ca 龍城琴者歌 -Chuyện người

gảy đàn ở Thăng Long.’ n.d. Retrieved from <http://www.thivien.net/Nguy%E1%BB%85nDu/Long-th%C3%A0nh-c%E1%BA%A7mgi%E1%BA%A3-ca/poem-XvKjFm4rQBZLHSgDqU2gVA>.

‘UNESCO honors Vietnamese poet Nguyen Du.’ 2013.

Retrieved from <http://tuoitrenews.vn/lifestyle>

[/15151/unesco-honors-vietnam-poet-nguyen-du](http://tuoitrenews.vn/lifestyle/15151/unesco-honors-vietnam-poet-nguyen-du)